

Sygn. akt VU 612/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 października 2013 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Wydział V Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący SSR del. Urszula Sipińska-Sęk

Protokolant st. sekr. sądowy Zofia Aleksandrowicz

po rozpoznaniu w dniu 25 września 2013 roku w Piotrkowie Trybunalskim na rozprawie

sprawy z wniosku J. R.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. M..

o emeryturę

na skutek odwołania J. R.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. M..

z dnia 9 kwietnia 2013 r. sygn. (...)

zmienia zaskarżoną decyzję i przyznaje wnioskodawcy J. R. prawo do emerytury z dniem (...)

Sygn. akt VU 612/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 9 kwietnia 2013 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. M.. odmówił J. R. prawa do emerytury.

Od powyższej decyzji J. R. odwołał się w dniu 23 kwietnia 2013 roku wnosząc o jej zmianę, zaliczenie do okresu pracy w szczególnych warunkach okresu od 1 stycznia 1981 roku do 30 czerwca 1982 roku na stanowisku suszarniowego i okresu od 1 września 1988 roku do 31 stycznia 1989 roku na stanowisku konserwatora wózków kolebowych.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podnosząc że na podstawie akt sprawy nie można ustalić charakteru pracy wykonywanej przez wnioskodawcę – ze świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach brak jest możliwości odczytania na jakich stanowiskach wnioskodawca był zatrudniony.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawca J. R. urodził się w dniu (...) roku. W dniu 20 lutego 2013 roku złożył wniosek o przyznanie emerytury. Nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego i nie pracuje.

(dowód: wniosek o emeryturę k. 1-4 akt emerytalnych)

Na dzień 1 stycznia 1999 roku wnioskodawca udowodnił staż pracy wynoszący 25 lat 10 miesięcy i 16 dni, w tym 13 lat, 10 miesięcy i 25 dni w szczególnych warunkach.

(dowód: decyzja ZUS z dnia 9.04.2013 r. – k. 18 akt)

Wnioskodawca był zatrudniony na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy w (...) Przedsiębiorstwie (...)

w P. w następujących okresach:

- od 6 marca 1972 roku do 2 października 1972 roku na stanowisku robotnika transportu,
- od 1 marca 1973 roku do 2 września 1973 roku na stanowisku robotnika transportu,
- od 2 lutego 1974 roku do 20 czerwca 1977 roku na stanowisku robotnika transportu,
- od 14 października 1977 roku do 15 maja 1978 roku na stanowisku robotnika transportu,
- od 25 lutego 1980 roku do 31 grudnia 1980 roku na stanowisku robotnika transportu,
- od 1 stycznia 1981 roku do 30 czerwca 1982 roku na stanowisku suszarniowego,
- od 1 lipca 1982 roku do 31 sierpnia 1988 roku na stanowisku operatora koparki,
- od 1 września 1988 roku do 31 stycznia 1989 roku na stanowisku konserwatora wózków kołkowych,
- od 1 lutego 1989 roku do 30 listopada 1990 roku na stanowisku maszynisty lokomotywy.

(...)Przedsiębiorstwo (...)w P.zajmowało się produkcją cegły. W skład Przedsiębiorstwa wchodziło kilka Zakładów, w tym m.in. Zakłady nr (...)i (...) w Z.. Wnioskodawca pracował w Zakładzie nr (...)w latach 70-tych, a w Zakładzie nr (...) (nowocześniejszym i większym) w latach 80-tych.

(dowód: zeznania wnioskodawcy nagranie od minuty 2.07 do minuty 23.20 nagranie koperta k. 44, zaświadczenia k. 30 , 32, umowy o pracę k. 33, 34, świadectwa pracy k. 15-16, 21-22 w aktach kapitałowych, kserokopia legitymacji ubezpieczeniowej k. 9-12 w aktach kapitałowych)

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. M.. z okresu zatrudnienia wnioskodawcy w (...) Przedsiębiorstwie (...) w P. do pracy w warunkach szczególnych zaliczył następujące okresy zatrudnienia: a) na stanowisku robotnika transportu:

- od 6 marca 1972 roku do 2 października 1972 roku,
- od 1 marca 1973 roku do 2 września 1973 roku,
- od 2 lutego 1974 roku do 20 czerwca 1977 roku,
- od 14 października 1977 roku do 15 maja 1978 roku,
- od 25 lutego 1980 roku do 31 grudnia 1980 roku,

b) na stanowisku operatora koparki:

- od 1 lipca 1982 roku do 31 sierpnia 1988 roku,

c) na stanowisku maszynisty lokomotywy:

- od 1 lutego 1989 roku do 30 listopada 1990 roku.

Organ rentowy nie zaliczył wnioskodawcy do pracy w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia :

- od dnia 1 stycznia 1981 roku do dnia 30 czerwca 1982 roku na stanowisku suszarniowego,
- od dnia 1 września 1988 roku do dnia 31 stycznia 1989 roku na stanowisku konserwatora wózków kolebowych.

(okoliczność bezsporna - odpowiedź na odwołanie k. 5-6)

(...) Przedsiębiorstwo (...) w P. wystawiło wnioskodawcy w dniu 17 lutego 1992 roku świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych, w którym zaświadczone, że J. R. wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu prace w warunkach szczególnych w okresach:

- od 6 marca 1972 roku do 2 października 1972 roku jako robotnik transportowy,
- od 1 marca 1973 roku do 2 września 1973 roku jako robotnik transportowy,
- od 2 lutego 1974 roku do 20 czerwca 1977 roku jako robotnik transportowy,
- od 14 października 1977 roku do 15 maja 1978 roku jako robotnik transportowy,
- od 25 lutego 1980 roku do 31 grudnia 1980 roku jako robotnik transportowy,
- od 1 stycznia 1981 roku do 30 czerwca 1982 roku jako suszarniowy,
- od 1 lipca 1982 roku do 31 sierpnia 1988 roku jako operator koparki,
- od 1 września 1988 roku do 31 stycznia 1989 roku na stanowisku konserwatora wózków kolebowych,
- od 1 lutego 1989 roku do 30 listopada 1990 roku jako maszynista lokomotywy

wymienione w **wykazie A dział V poz. 3, 11 pkt 1, 7** będącym załącznikiem do Zarządzenia Ministra Budownictwa i P.M.B. z dnia 6 grudnia 1989 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu Budownictwa.)\

(dowód: świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych k. 6 akt emerytalnych, kserokopia świadectwa k. 3)

Wnioskodawca w okresie **od 1 stycznia 1981 roku do 30 czerwca 1982r.** pracował na stanowisku suszarniowego. Do jego stałych obowiązków należało ręczne zdejmowanie świeżo wyprodukowanych mokrych cegieł z palet i układanie ich na ziemi do wyschnięcia, w tzw. „gamy” liczące po około 12 cegieł albo „koziółki” obejmujące około 100 sztuk cegieł. Wnioskodawca ustawiał cegły obok siebie i jedna na drugiej, zachowując pomiędzy nimi przerwy, aby zapewnić przepływ powietrza. Pracę tę wnioskodawca wykonywał pod wiatą w pełnym wymiarze czasu pracy. Jedna cegła ważyła około 6 kg. Praca suszarniowego była jednym z etapów produkcji cegły.

(dowód: zeznania świadka M. P. nagranie od minuty 11.02. do minuty 20.02 nagranie koperta k. 26, zeznania wnioskodawcy nagranie od minuty 2.07 do minuty 23.20 nagranie koperta k. 44)

Wnioskodawca **w okresie od 1 września 1988 roku do 31 stycznia 1989 roku** pracował jako konserwator urządzeń kolejowych. W tym okresie zajmował się naprawą i remontem lokomotywy (która służyła do ciągnięcia wózków kolebowych z gliną z kopalni do zakładu), wózków kolebowych (którymi była przewożona glina z kopalni) oraz szyn wąskotorowych. Wnioskodawca w lokomotywie i wózkach kolebowych wymieniał i smarował łożyska, wymieniał olej, układał i smarował szyny. Prace te wnioskodawca wykonywał w okresie przestojowym, tj. w okresie gdy nie była prowadzona produkcja, czyli gdy maszyny i urządzenia kolejowe nie znajdowały się w ruchu.

(dowód: zeznania świadka M. P. nagranie od minuty 11.02. do minuty 20.02 nagranie koperta k. 26, zeznania wnioskodawcy nagranie od minuty 2.07 do minuty 23.20 nagranie koperta k. 44)

Sąd Okręgowy dokonał oceny dowodów i zważył co następuje:

Odwolanie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z treścią art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227) ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 roku, będącym pracownikami, o których mowa w ust. 2-3, zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1 (tj. poniżej 65 lat dla mężczyzn). Wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych (ustęp 4 art. 32).

Stosownie do art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2009r. Nr 153, poz. 1227) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy (tj. w dniu 1 stycznia 1999 r.) osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat – dla kobiet i 65 lat – dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa (ust. 2).

W świetle powyższych regulacji żądanie wnioskodawcy należało rozpoznać w aspekcie przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8 poz. 43 z późn. zm.), zwanego dalej rozporządzeniem. Z treści § 4 tego rozporządzenia wynika, iż pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w **Wykazie A**, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,
- ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej **15 lat pracy** w szczególnych warunkach.

Ten „wymagany okres zatrudnienia” to okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczalnymi do okresów zatrudnienia (§ 3 rozporządzenia), natomiast pracą w warunkach szczególnych jest praca świadczona stale i w pełnym wymiarze na stanowiskach wskazanych w załączniku do tegoż aktu (§ 1 i § 2 rozporządzenia).

W przedmiotowej sprawie kwestią sporną między stronami było to, czy wnioskodawca posiada wymagany 15-letni okres zatrudnienia w szczególnych warunkach. Spełnienie pozostałych przesłanek nie było przedmiotem sporu, a jednocześnie nie budzi żadnych wątpliwości – wnioskodawca ma wymagany okres zatrudnienia, to jest 25 lat, ukończył 60 lat i nie jest członkiem OFE.

Prawidłowe rozumienie pojęcia pracy w szczególnych warunkach nie jest możliwe bez wnikliwej analizy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.).

Z zestawienia § 1 i 2 tegoż rozporządzenia wynika, że pracą w szczególnych warunkach jest praca świadczona stale i w pełnym wymiarze na stanowiskach wskazanych w załączniku do tego aktu. Warunek wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym

na danym stanowisku pracy jest spełniony tylko wówczas, gdy pracownik w ramach obowiązującego go pełnego wymiaru czasu pracy na określonym stanowisku pracy nie wykonuje czynności pracowniczych nie związanych z tym stanowiskiem pracy, ale stale, tj. ciągle wykonuje prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 15 listopada 2000 roku, II UKN 39/00, OSNAP 2002/11/272).

Odnosnie oceny dowodów zgromadzonych w postępowaniu zważyć należy, iż okresy pracy w warunkach szczególnych, stosownie do § 2 ust. 2 rozporządzenia, stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia lub w świadectwie pracy.

Należy jednak wskazać, że z cytowanego wyżej § 2 rozporządzenia nie wynika, aby stwierdzenie zakładu pracy w przedmiocie wykonywania przez pracownika pracy w warunkach szczególnych miało charakter wiążący i nie podlegało kontroli organów przyznających świadczenia uzależnione od wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Brak zatem takiego świadectwa lub jego zakwestionowanie przez organ rentowy, nie wyklucza dokonania ustalenia zatrudnienia w warunkach szczególnych innymi środkami dowodowymi w toku postępowania sądowego.

Sam fakt zatrudnienia wnioskodawcy w (...) Przedsiębiorstwie (...) w P. był niesporny w świetle dokumentów znajdujących się w aktach rentowych i osobowych. Spornym pozostawał charakter pracy wykonywanej przez wnioskodawcę od 1 stycznia 1981 roku do 30 czerwca 1982 roku i od 1 września 1988 roku do 31 stycznia 1989 roku tj. czy była to praca wykonywana w szczególnych warunkach, czy też nie.

W będącej przedmiotem osądu sprawie wnioskodawca dysponował świadectwem wykonywania pracy w warunkach szczególnych z dnia 17 lutego 1992 roku, w którym syndyk potwierdził, że w spornych okresach wykonywał on prace wymienione w wykazie A dział V poz. 3, 11 pkt 1, 7 wykazu stanowiącego załącznik do Zarządzenia Ministra Budownictwa i P.M.B. z dnia 6 grudnia 1989 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu Budownictwa.

Organ rentowy zakwestionował ten dokument podnosząc, że jest on nieczytelny i nie wynika z niego w jakim charakterze w spornych okresach pracował wnioskodawca.

W tej sytuacji, zgodnie z treścią art. 6 k.c. ciężar dowodu wykazania pracy w szczególnych warunkach spoczywał na wnioskodawcy. Świadectwo pracy nie jest bowiem dokumentem urzędowym w rozumieniu art. 244 k.p.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 lutego 1991r., I PR 422/90, PS 18993, nr 4). Nie korzysta zatem z domniemania prawdziwości tego co zostało w nim zaświadczone. Świadectwo pracy ma jedynie charakter informacyjny, samo przez się nie tworzy więc praw podmiotowych ani ich nie pozbawia. Nie stwarza ono cech wyłączności w zakresie dowodowym w postępowaniu o realizację tych praw. Świadectwo pracy jest dokumentem prywatnym prywatny w rozumieniu art. 245 k.p.c., i jako takie stanowi dowód tego, że osoba która je podpisała złożyła oświadczenie w nim zawarte. Dokument taki podlega kontroli zarówno co do prawdziwości wskazanych w nim faktów, jak i co do prawidłowości wskazanej podstawy prawnej. Sąd, a także organ rentowy, są zatem uprawnione do weryfikacji danych zawartych w świadectwie wykonywania prac w warunkach szczególnych, wystawionym przez pracodawcę. Jeżeli świadectwo to zawiera dane, które nie są zgodne z prawdą, nie mogą na jego podstawie dokonać ustaleń, od których uzależnione jest prawo do świadczeń emerytalnych. To samo dotyczy ujawnienia okoliczności, że wskazane w zaświadczeniu pracodawcy stanowisko pracy wykonywanej w szczególnych warunkach nie figuruje w wykazie powołanym w tym zaświadczeniu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 listopada 2004 roku, I UK 15/04, OSNP 2005/11/161).

Strona, która zaprzecza prawdziwości dokumentu prywatnego, co do zasady, obowiązana jest te okoliczności udowodnić. Nie mniej w niniejszej sprawie spór dotyczy dokumentu prywatnego w postaci świadectwa pracy sporządzonego przez pracodawcę, a więc przez inną osobę niż osoba zaprzeczająca (ZUS). W takiej sytuacji, gdy spór dotyczy dokumentu prywatnego pochodzącego od innej osoby niż strona zaprzeczająca, prawdziwość dokumentu prywatnego winna udowodnić osoba, która chce z niego skorzystać, a zatem wnioskodawca (art. 253 k.p.c.).

Wnioskodawca sprostował temu obowiązkowi.

Szczególne warunki pracy wnioskodawcy w pierwszym spornym okresie od dnia 1 stycznia 1981 roku do 30 czerwca 1982 roku Sąd ustalił w oparciu o spójne i logiczne, a co za tym idzie wiarygodne zeznania świadka M. P. oraz zeznania samego wnioskodawcy. Należy zaznaczyć, że świadek M. P. pracował razem z J. R., a zatem dysponuje szczegółową wiedzą na temat codziennej pracy i obowiązków wnioskodawcy. W tym okresie wnioskodawca pracował przy produkcji cegły ceramicznej jako suszarniowy. Jego praca polegała na zdejmowaniu świeżo wyprodukowanych, mokrych cegieł z palet i układaniu ich na ziemi pod wiatą w tzw. „gamy” po około 12 cegieł lub w „koziółki” po około 100 cegieł celem wyschnięcia. Praca wnioskodawcy jako suszarniowego była jednym z etapów produkcji cegły. Cegła jest wyrobem ceramicznym. Pozwala to uznać, że wnioskodawca pracując w spornym okresie od 1 stycznia 1981 roku do 30 czerwca 1982 roku w (...) Przedsiębiorstwie (...) w P. przy produkcji cegły wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu prace w szczególnych warunkach wymienione w **wykazie A, Dział V, pkt 11** stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku **tj. prace przy produkcji wyrobów ceramicznych**.

Brak podstaw natomiast do uznania, aby wnioskodawca wykonywał pracę w warunkach szczególnych w okresie od dnia 1 września 1988 roku do dnia 31 stycznia 1989 roku, gdy pracował jako konserwator maszyn i urządzeń kolejowych. Jak wynika z zeznań świadka i J. R. jego praca w tym okresie polegała na konserwacji i remoncie lokomotywki, wózków kolebowych oraz szyn wąskotorowych. Praca ta była wykonywana w okresie, gdy nie była prowadzona produkcja cegły.

Tymczasem za pracę w szczególnych warunkach zgodnie z wykazem A dział XIV poz. 25 są uznawane prace polegające na bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń **na oddziałach będących w ruchu**, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie. Skoro zatem wnioskodawca zajmował się konserwacją urządzeń kolejowych na oddziałach, które w tym czasie nie znajdowały się w ruchu (okres przestoju), to okresu takiej pracy nie można zaliczyć do pracy w szczególnych warunkach.

Po zaliczeniu do uznanego przez organ rentowy okresu pracy w warunkach szczególnych w wymiarze 13 lat 10 miesięcy i 25 dni, spornego okresu od dnia 1 stycznia 1981 roku do dnia 30 czerwca 1982 roku, w wymiarze 1 roku i 6 miesięcy, J. R. legitymuje się wymaganym 15 letnim stażem pracy w warunkach szczególnych.

Biorąc pod uwagę, iż wnioskodawca spełnił jednocześnie pozostałe wymagane przepisami rozporządzenia warunki, to jest osiągnął wiek emerytalny (60 lat) oraz wymagany okres zatrudnienia (25 lat), należy uznać, że wydana przez organ rentowy decyzja jest błędna, a żądanie wnioskodawcy zasługuje na uwzględnienie.

Tym samym, uznając wniesione odwołanie za zasadne Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. i przyznał wnioskodawcy prawo do świadczenia emerytalnego poczynając od dnia (...)tj. od ukończenia 60 lat.